

OECD Szemle 2013/I

**OECD ajánlások a
felsőoktatás terén
(2. oldal)**

4. oldal

Mit ér a diploma?

5. oldal

Globálisan megelőzheti a szén az olajat mint fő energiaforrás

6. oldal

A válság után 2%-os lehet a magyar növekedési trend

7. oldal

Költségvetési kiigazítás az OECD-ben: Magyarország az élmezőnyben

8. oldal

Pozitív növekedési trendforduló jöhet?

Kedves Olvasó!

Dr. Mikola István

2011-ben útnak indítottuk az OECD Hírlevelet, mely két havonta nyújt tájékoztatást az OECD magas szintű eseményeiről és legfontosabb kiadványairól. Legfőbb célunk az volt, hogy átfogóan mutassuk be az OECD munkáját, illetve Magyarország szervezetén belüli szerepvállalását, legfőbbképpen azoknak, akik az OECD egyes témáival, munkacsoportjaival foglalkoznak. A Hírlevél mellett egyre gyakrabban merült fel az igény arra, hogy konkrét, specifikus, releváns kérdésekre rövid de mégis kimerítő tájékoztatást adjunk az OECD ajánlásairól, elemzéseiről, meglátásairól, prognózisairól.

Az OECD Szemle fő célja aktuális kérdésekben bemutatni az OECD nézőpontját, és kiemelni olyan OECD újdonságokat, üzeneteket, melyek relevánsak lehetnek a mai hektikusan változó gazdasági környezetben. E cél figyelembevételével a Szemlét nem időszakos kiadványnak szánjuk, hanem időközönként jelenik majd meg, amikor az OECD kiemelten időszerű információval szolgál egy hazánkban is fontos, kurrens kérdésben. Reményeim szerint, a Szemle további segítséget nyújthat abban, hogy a bemutatott, kipróbált nemzetközi megoldások tapasztalatai a kormányzati tevékenység során hasznosuljanak.

Dr. Mikola István
Nagykövet

Kontakt: [Várkonyi Gergely](#)
Kiadvány: [OECD Education Today 2013](#)

OECD ajánlások a felsőoktatás terén

Alapelv

Az OECD ajánlások elsősorban a **teljesítményorientációt, a szolgáltatási minőséget és relevanciát, valamint az egyenlőség erősítését** célozzák.

Intézményrendszer és -finanszírozás

- **Az OECD központi szinten, de kooperatív módon meghatározott oktatási célok mentén, nagyfokú autonómiával rendelkező, szektor-semleges intézményrendszer működtetését javasolja**, amelynek keretében a kormányzat az állam finanszírozási szerepvállalásáért cserébe elsősorban nem a módszereket, működési formákat, hanem az eredményeket kéri számon a felsőoktatási intézményeken.
  - **A központi célok megfogalmazása valamennyi érdekelt bevonásával történik**, kiemelt terület a középfokú és felsőfokú oktatás (ezek jobb egymásra épültsége, a szükséges képzettségek fejlesztése a középiskolában, a karrier-tanácsadás, illetve a hátrányos helyzetből fakadó belépési korlátok leépítése már középiskolai szinten szükséges), valamint a munkaerő-piaci szereplők, igényeik és a felsőoktatás összhangjának erősítése. **Az OECD meggyőződése, hogy egy hosszú távra tervező felsőoktatás stratégiát szükséges kidolgozni, mely az oktatási vízió túl a szociális és gazdasági stratégiát is figyelembe veszi és támogatja.**
  - **Az intézményi autonómia** az ajánlások szerint **az intézmény működési formájára, általános és humánerőforrás-menedzsmentjére** (karrier utak, javadalmazás, létszám), **felvételi eljárásaira és a felvett hallgatók létszámára is kiterjedne.**
  - A finanszírozás terén az OECD egyértelműen egy olyan modellt tart fenntarthatónak, amelyben **az állami források mellett a hallgatók maguk is hozzájárulnak a szektor működtetéséhez.** Az állami befo-lyás a nemzeti célok és az ezeken alapuló, intézményekkel kötött „teljesítményszerződések” mellett a finanszírozás (szakterületi) célzásával érvényesülne, de **az állami támogatás független lenne az intézmény tulajdonosi körétől** (állami vagy magán), **sőt magától az intézménytől is.** A közösségi finanszírozás az adott szakterületen tanuló hallgatókhoz kötődne, akik így intézményválasztásukkal egyben a minőség és a kínált szolgáltatások fejlesztésére ösztönöznék az intézményeket (keresletvezérelt finanszírozás). Ugyanakkor **az intézmények számára szabad lehetőség nyílna a finanszírozási források kombinációjára** (állami támogatás, magánadomány, üzleti bevétel) és a szabályzás nem gátolná az új (akár magán) szolgáltatók piacra lépését sem.

- **A hallgatók intézmény- és szakmaválasztását a (munkaerő-piaci) teljesítménymutatók mérésével és publikációjával kell segíteni, és a szabályzásnak elő kell segítenie a hallgatók intézményközi mobilitását.** A figyelemmel kísért mutatóknak az input és output-tényezők mellett elsősorban az eredményekre (outcome) kell fókuszálniuk.
- **Az intézményi szolgáltatás minőségének fejlesztésében a munkaerő-piaci, nemzetközi és kutatói kapcsolatok fejlesztése, a külső és belső minőségbiztosítási folyamatok beépítése, valamint a finanszírozáson keresztül megjelenő teljesítménykényszer segítene.**

Tandíj és támogatások

- **A hallgatók tekintetében is hasonló az ajánlások iránya. A belépési korlátok állami enyhítéséért (diákhitel, rászorultsági támogatások, információszolgáltatás és karriertanácsadás, stb.) cserébe a hallgatóktól is elvárt a teljesítmény fokozása** (a felsőoktatásban töltött idő csökkentése, a hallgatói verseny nemzetközi kapcsolatokon keresztül történő élénkítése, rövidebb, moduláris vagy alternatív képzési formák, stb.).
  - Az OECD kifejezetten ajánlja a felsőoktatási tandíj bevezetését. Ennek legfőbb motivációja, hogy álláspontjuk szerint **a felsőoktatásból megszerezhető egyéni haszon** (jövedelemtöbblet) **eléréséhez szükséges befektetés költségeit a haszonélvezőknek** (maguknak az egyéneknek) **kell viselnie és állami szerepvállalás** (finanszírozás) kizárólag azokon a szakterületeken indokolt, amelyek **kiemelt társadalmi célokat szolgálnak**, vagy a befektetés várható megtérülése nem eléggé vonzó a hallgatók számára ahhoz, hogy a társadalom szükségleteinek megfelelő számban válasszák a pályát. Mindezen túl e lépés növelheti a szektor teljes finanszírozását (amely számos ország esetében szükséges lehet a minőség, sőt egyes esetekben a kapacitás növeléséhez), másrészt erősíti a szereplők minőség- és teljesítményorientációját (pl. a hallgatói elvárásokat). **A tandíj kapcsán magas fokú autonómiát adna az intézményeknek**, amelyek szervezeti céljaik, költségeik, illetve forrás-mixük függvényében állapítanak meg azokat, akár szakonként és intézményenként eltérő összegben.
  - Ugyanakkor **a pénzügyi jellegű belépési korlátokat enyhíteni szükséges annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlősége javuljon.** Ennek **két fő eszköze** az OECD szerint **a diákhitel és a rászorultsági alapon célzott direkt támogatások.** A diákhitel esetében lényeges a részletfizetés halasztott és jövedelemfüggő mivolta, de például kamattámogatás nyújtását szociális alapon és maximált időtartamra javasolja az OECD. A célzott direkt támogatások kezdeti odaítélésénél kifejezetten a rászorultság-elvelet ajánlja a szervezet, hogy sikeresen enyhíthető legyen a belépési korlát. Ezt később kiegészítheti a teljesítményelvárás (kreditek, tanulmányi eredmény) is, de **a kifejezetten teljesítmény-elvű** (pl. tanulmányi eredménytől függő) **ösztöndíjrendszert egyértelműen pazarlónak értékeli** az OECD. A támogatási rendszer egészét (diákhitel+célzott támogatások) úgy kell kalibrálni, hogy az képes legyen valamennyi felmerülő költség (beleértve a lakhatást és megélhetési költségeket is) fedezésére a rászorulóknak esetében. Az OECD ugyanakkor csökkenteni, illetve megszüntetni javasolja az oktatáshoz kötődő (magánszemélyekre vonatkozó) adókedvezményeket.
- A földrajzi, életkorhoz vagy munkához kötődő belépési korlátok enyhítésére **az alternatív képzési formák kínálatának bővítését** (távoktatás, e-learning, részidős képzés, rövidebb kurzusok, campuson kívüli programok, stb.) is ajánlják.

Kapcsolódások

- Az OECD kiemeli a **felsőoktatás társadalomnevelő és regionális fejlesztési szerepét is.** Mindezt a felsőoktatási szereplőket érdemes bevonni azokba a fórumokba ahol az ezekre vonatkozó stratégiát megvitatják. Az oktatási és felsőoktatási stratégiákban, szabályozásokban egyértelművé kell tenni, hogy **a résztvevő intézmények feladatkörébe tartozik a regionális fejlesztésben, a gazdasági, kulturális és szociális nevelésben való részvétel.** Ehhez pedig elengedhetetlen egy **olyan szabályozási, adózási környezet, amely bátorítja a felsőoktatás és az üzleti szektorok közötti együttműködést.** Ezáltal olyan előnyökre lehet szert tenni, mint a K+F+I fellendítése mind az oktatásban, mind a magánszektorban, vagy a kiemelten fontos visszajelzés biztosítása, amely lehetővé teszi a felsőoktatás eredményeinek hatékonyabb mérését.

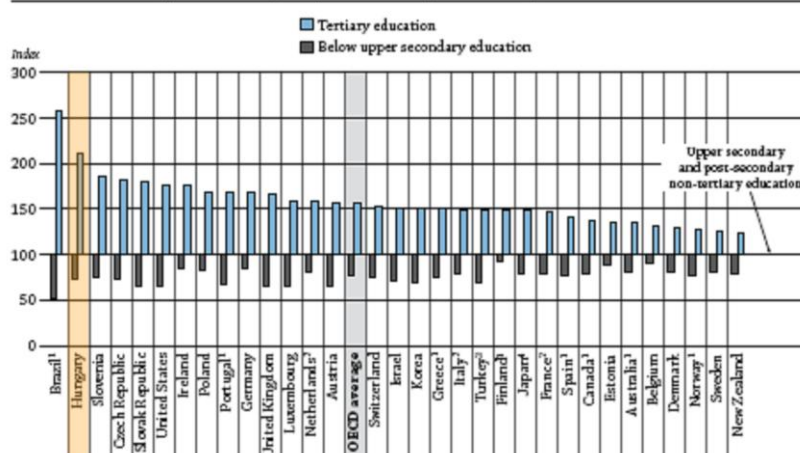
Mit ér a diploma?

Kontakt: Várkonyi Gergely

Kiadvány: Education at a Glance 2012

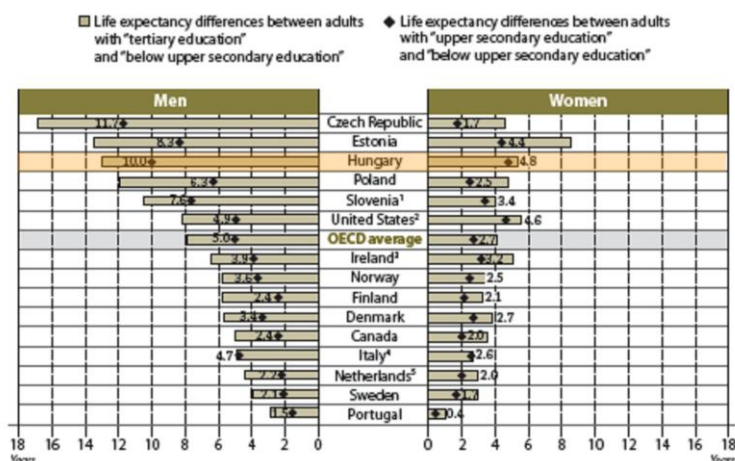
Az OECD adatai alapján kijelenthető, hogy a **felsőfokú diploma megszerzése számottevő kereseti előnyt jelenthet a hallgató számára**. Magyarországon egy felsőfokú végzettséggel rendelkező ember keresete **átlagosan több mint kétszer akkora**, mint egy érettségivel, és majdnem háromszor annyi, mint egy érettségénél alacsonyabb szinttel rendelkező.

Chart A8.1. Relative earnings from employment among 25-64 year-olds, by level of educational attainment (2010 or latest available year)
Upper secondary and post-secondary non-tertiary education = 100

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők kétszer annyit keresnek

Difference in life expectancy by educational attainment at age 30 (2010)
Differences between those with "tertiary education" and "below upper secondary education" at age 30, by gender

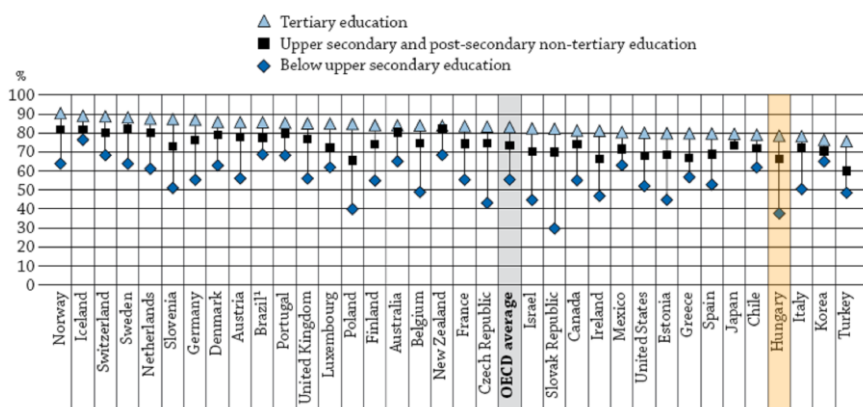

A felső fokú végzettségűek várható élettartama is magasabb

A felsőoktatásban való részvétel a hallgató jövőbeni keresetében megjelenő rendkívül kedvező hatása előnyösen hat az életvitelére is. Ez által a **várható élettartam is láthatóan növekszik**. Magyarországon egy felsőfokú végzettséggel rendelkező férfi átlagosan 13 évvel tovább él, mint egy másodfokúnál alacsonyabb végzettséggel rendelkező társa. További érdekesség, hogy **már egy másodfokú okleveles képesítés elérése is jelentősen növeli az élettartamot**, itt a különbség megközelíti a 10 évet kevésbé képzett társaikkal szemben.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők emellett **jelentősen nagyobb eséllyel tudnak munkát szerezni**. Az OECD országai közül Magyarországon mutatkozik az egyik legnagyobb különbség a felsőfokú- (81%), másodfokú- (68%), és az annál alacsonyabb végzettségűek (39%) foglalkoztatottsága között. Azaz a **felsőoktatás határozottan mérhető és jelentős anyagi, életminőségi, egészségi és elhelyezkedési előnyöket nyújt az egyén számára**.

Chart A7.1. Percentage of 25-64 year-olds in employment, by educational attainment level (2010)

A diplomások foglalkoztatottsága mérhetően magasabb

Globálisan megelőzheti a szén az olajat mint fő energiaforrás

Olaj

Az olajpiac esetében az IEA meglátása szerint **az elmúlt öt hónapban az olajpiaci árak kisebb ugrások mellett nagyjából szinten maradtak**. Bár kívülről a piac nyugodtnak tűnhet, a kereslet földrajzi eloszlásának gyors változásai okozták a szinten tartást. A Kínából érkező gazdasági jelentések ellentmondásossága miatt (növekvő termelés, csökkenő végfelhasználói kereslet) nehéz prognózisokat készíteni. Tovább nehezíti az – akár rövidtávú – előrejelzés készítését, hogy a finomítói kapacitások Oroszországban, Indiában és Kínában nagymértékben megnöttek. **Az embargó miatt az iráni olajtermelés jelentősen csökkent**, a korábbi évekhez képest a termelési szint feleződött. Mindemellett a globális termelés növekedett. Az OPEC-en kívüli termelés további növekedését prognosztizálják 2013-ra is. **Mindezek miatt az olajpiacon továbbra is fennmarad a kiszámíthatatlanság és fluktuáció.**

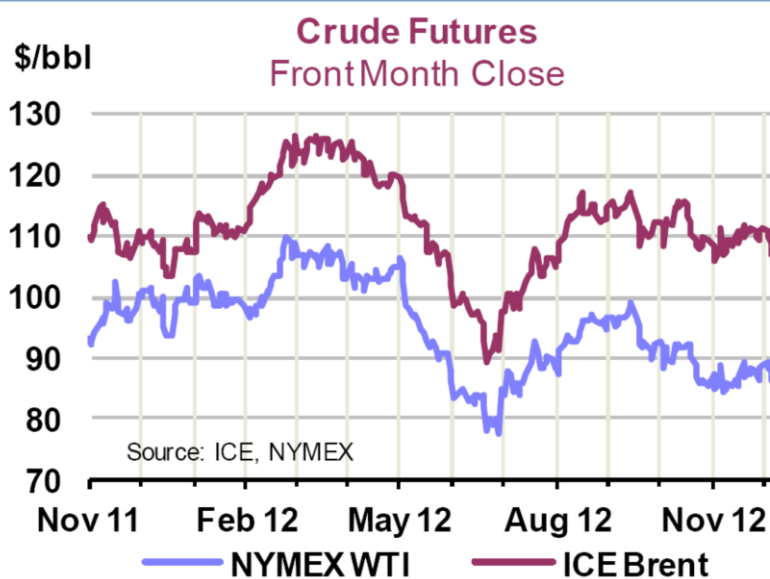
Kontakt: [Várkonyi Gergely](#)
Készült: IEA Kormányzótanácson
elhangoztak nyomán

Szén

A szénpiac esetében kiemelendő, hogy **naponta 500,000 tonnával nő a széntermelés** úgy, hogy ennek 100%-a széndioxid leválasztás és tárolás (CCS) nélkül kerül felhasználásra. **A globális energia mixtúrában 0,4%-al nő a szén részesedése évente**, és így belátható időn belül elérheti és meghaladhatja az olajfelhasználást is. A palagáz megjelenésével az USA szénigényeinek csökkenése még fedezné – Kína és India kivételével – valamennyi ország szénigény növekedését. Kína és India növekedése azonban egyre nagyobb mértékű. Mindebből az következik, hogy a szénpiac fő keresleti forrásai keleten vannak.

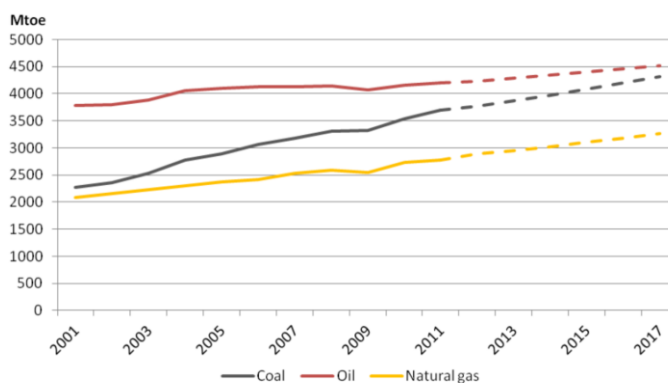
Gáz

Mindemellett **Kínában és az USA-ban jelentősebben nő a gázenergia felhasználás**. Az USA-ban a palagáz kitermelés miatt tapasztalt olcsó gázenergia felváltotta a szenet, így az ott termelt szén nagy részét exportálni tudta, ami túlkínálatot okozott a piacon. Ennek egyik következménye, hogy **Európában a szén olcsósága és a gáz drágulása miatt nőtt a szén felhasználása**. A jelenlegi prognózisok azt jelzik, hogy habár az arra gyakorolt hatás folytatódni fog, a szénfelhasználás főleg korábbi elkötelezettségeknek, vállalásoknak köszönhetően a tiszta-szén technológiák elterjedése nélkül már nem fog nagy mértékben bővülni Európában. **Azaz Európában a gázenergia ára továbbra is magasabb marad, a szén pedig nem nyújt minden szempontból megfelelő alternatívát.**

Az elmúlt 5 hónapban az olajpiaci árak kisebb ugrások mellett nagyjából szinten maradtak

The share of coal grows by 0.4% every year in the global energy mix

Naponta 500 ezer tonnával nő a széntermelés

A válság után 2%-os lehet a magyar növekedési trend

Kontakt: [Tóth Péter](#)

Kiadvány: [Looking to 2060](#)

Az OECD által készített hosszú távú modell **50 éves kitekintést** kínál a jövő gazdaság-politikai kihívásaira, illetve a globális GDP reallokációja természetére és mértékére, figyelembe véve a demográfiai folyamatokat, a költségvetési alkalmazkodást, a folyófinanszírozási mérleg egyensúlytalanságait és a strukturális politikák szerepét is.

Legfontosabb globális üzenetek

A válság után a **globális GDP-növekedés üteme 3% körül alakulhat a következő fél évszázadban** és egyre meghatározóbb lesz a fejlődő országok (Kína, India, Brazília, stb.) súlya, viszont jelentősek maradnak az életszínvonal-különbségek.

A jövőben a növekedés gyorsításához és fenntarthatóvá tételéhez **az oktatás és a termelékenység erősítése a kulcs**.

A fokozatos, de **ambiciózus fiskális kiigazítás és a strukturális reformok képesek** lehetnek egyszerre, érzékelhető mértékben – a most ismert trendhez képest akár 16%-kal – **emelni az életszínvonalat**, és **mérsékelni a kockázatokat**.

Magyarországra vonatkozó adatok

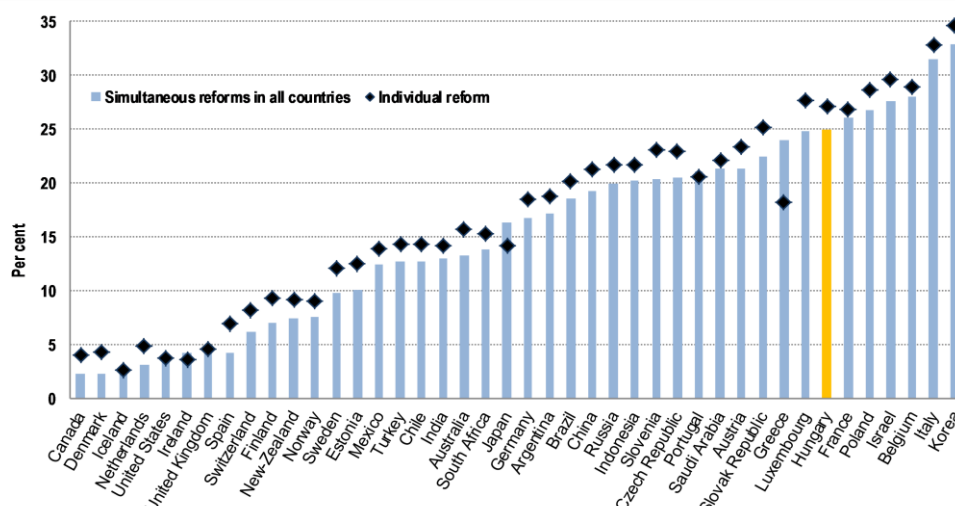
A **hazánkra vonatkozó előrejelzés éves 2%-os növekedési trenddel számol**, ami nem kiugróan rossz szűkebb térségünkben, de csak nagyon lassú **felzárkózást** tesz lehetővé a 2020-as években is és a demográfiai folyamatok a 2030-as évektől további komoly fékező tényezőt jelentenek.

Az elmúlt évtizedben a magyar GDP-növekedés több mint **háromnegyede** a termelési tényezők (munka, tőke) mennyiségének növeléséből, vagy a képzettségi szint emelkedéséből fakadt, ám a jövőben a **többszörös termelékenységet** kell javítani első sorban (pl. szervezeti és technológiai innováción keresztül), mert **itt van komoly lemaradásunk**.

Magyarország ambiciózus reformokkal **jelentősen képes lehet gyorsítani** hosszú távú növekedését és így a felzárkózás ütemén. A demográfiai folyamatok becsült hatása Magyarország esetén a legsúlyosabbak közé tartozik, ám a már elfogadott (de még nem érvényesülő) intézkedések már **megállították** az aktívak előre jelzett számának csökkenését. Ez még azzal együtt is biztató, hogy a munkaerő-piaci aktivitás ezzel együtt is a legalacsonyabbak között maradna az OECD-országok körében.

%, éves átlag, 2005-ös USD PPP		A GDP előrejelzett trend-növekedési üteme			
		1995-2011	2011-2030	2030-2060	2011-2060
Magyarország		2,4	2,5	1,7	2
Csehország		3,2	2,7	1,8	2,1
Szlovákia		4,5	2,9	1,4	2
Lengyelország		4,3	2,6	1	1,6
súlyozatlan átlag	Euróövez 15	2,6	1,9	1,5	1,7
	OECD 34	2,8	2,3	1,7	2
	OECD 34+8	3,1	2,8	1,9	2,2

Figure 15. More ambitious structural reforms and fiscal consolidation raise GDP
Difference in the level of GDP in 2060 as compared with the baseline (%)

Source: Long-term Growth Scenarios, OECD Economics Department Working Paper No. 1000, forthcoming.

Megfelelő reformokkal jelentősen gyorsítható a felzárkózás

Költségvetési kiigazítás az OECD-ben: Magyarország az élmezőnyben

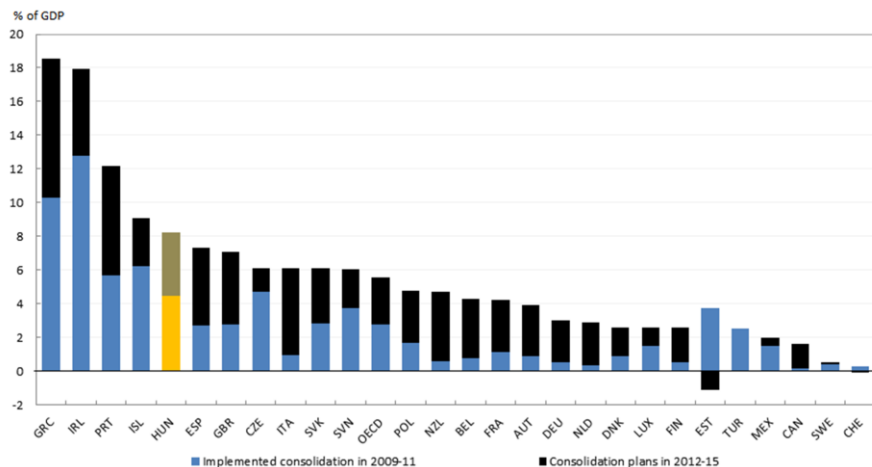
Az OECD szakértői részletes áttekintést készítettek arról, hogy a tagországok milyen intézkedéseket hoztak a válság miatt a közpénzügyi, költségvetési helyzetük stabilizálására és javítására 2011 decemberéig.

Kontakt: [Tóth Péter](#)

Kiadvány: [Restoring Public Finances - 2012 Update](#)

Magyarország az élmezőnyben a tervezett és végrehajtott kiigazítás alapján

Figure 1.11. Implemented and planned consolidation

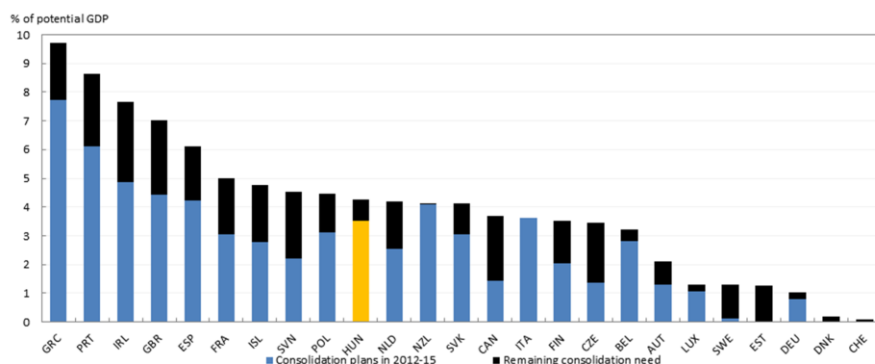

Source: OECD Fiscal Consolidation Survey 2012.

A tervezett konszolidáció mértéke hosszabb távon leszorítja az adósság szintjét

Figure 1.13. Fiscal balances need to be improved more to achieve 60% debt-to-GDP ratios

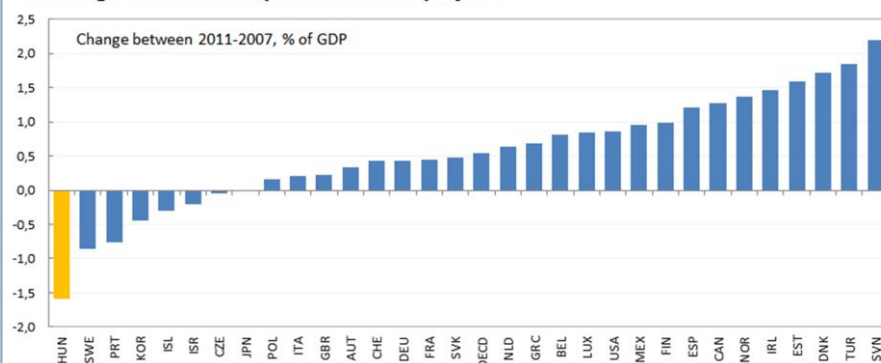
Following announced consolidation from 2012: remaining required improvement in underlying primary balance, % of potential GDP

Sources: OECD Fiscal Consolidation Survey 2012; OECD (2012) Economic Outlook long-term database, No 91.

Magyarország csökkentette legnagyobb mértékben a kormányzati szektor foglalkoztatáshoz kapcsolódó kiadásait.

General government compensation of employees

Source: OECD National Accounts Statistics

Megjegyzés: az eredeti ábra átdolgozott változata

Globális üzenetek

2009-2011 között az OECD-országok költségvetési hiánya a GDP 1,8%-ával csökkent, az átlagos szint 2011-ben még mindig meghaladta a 6%-ot, amelynek eredményeképpen az övezet államadóssága 2011-re a GDP 103%-ra kúszott fel.

Átlagosan a kiigazítás kétharmada a kiadási oldalon jelentkezik (főként a jóléti, egészségügyi, nyugdíj és infrastrukturális területeken), viszont mivel a válságra válaszul hozott élénkítő lépések zöme is kiadási jellegű volt, az újraelosztás szintje ezzel együtt is a 2007-es érték felett maradt a legtöbb országban. Bevételek oldalán leggyakrabban a fogyasztáshoz kapcsolódó (kiemelten a dohány és alkohol jövedéki adója, az ÁFA) és a környezetvédelmi terhek emelkedtek.

Magyarországra vonatkozó adatok

Magyarország az OECD-övezet **ötödik legnagyobb kiigazítását** tervezi 2009-2015 között.

2011 végéig számos országnál már **többet meg is valósított** a tervezett konszolidációból.

Az OECD számításai szerint a 2011 végéig bejelentett intézkedések **majdnem elegendőek ahhoz, hogy a GDP-arányos adósság 60%-ra süllyedjen 2030-ig** – szemben az országok többségével.

2007 óta Magyarország csökkentette legnagyobb mértékben a kormányzati szektor foglalkoztatáshoz kapcsolódó kiadásait.

Pozitív növekedési trendforduló jöhet?

Kontakt: [Tóth Péter](#)

Adatok: [OECD.Stat](#)

Más országok [grafikonjai](#)

Komponensek: [OECD.org](#)

Média: [Youtube](#)

Értelmezési segédlet: [OECD.org](#)

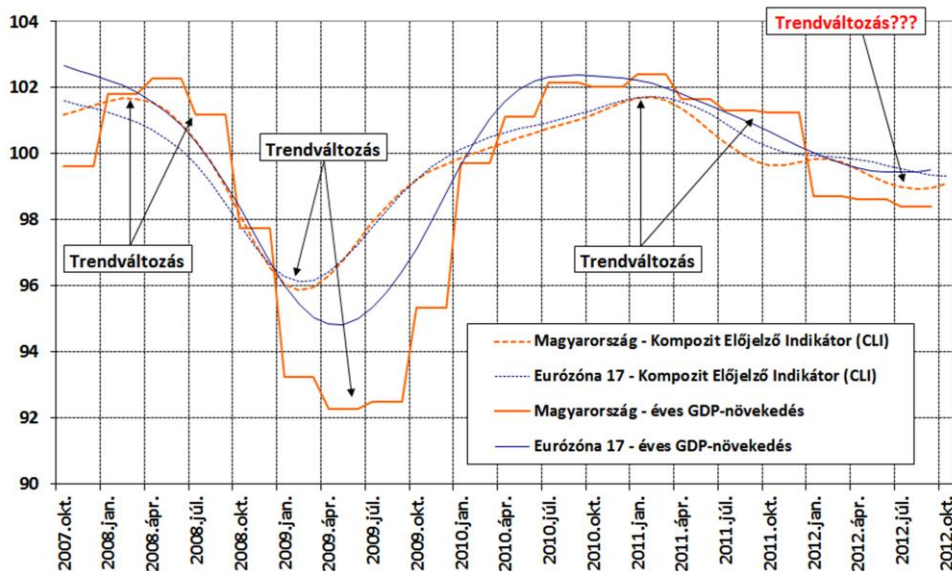
Az OECD a tényszerű gazdasági mutatókkal kapcsolatos becslések mellett olyan indikátorokat is fejlesztett, melyek alkalmasak a gazdasági trendváltozások korai előrejelzésre.

Az országonként változó összetételű, több, releváns mutatót aggregáló ún. **Kompozit Előjelző Indikátor** (Composite Leading Indicator, CLI) főként arra szolgál, hogy **6-9 hónappal előre jelezze a GDP-növekedési trend fordulóit**, illetve a trend várható irányát – igaz, a mérték prognosztizálására nem alkalmas.

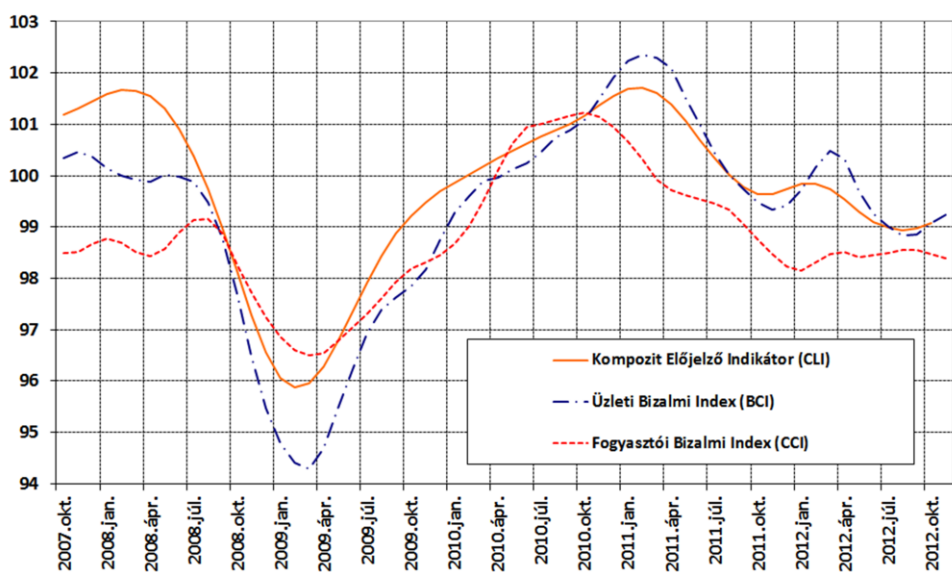
A CLI mutató az utóbbi időben Magyarország esetében is viszonylag jól jelezte a trendfordulókat, bár az időbeli elcsúszás mértéke jelentősen változott.

Az utóbbi néhány hónapban a CLI mutató változásának iránya ismét megfordulni látszik, ami alapján növekedési fordulatra lehet számítani 2013 derekán. A változást az üzleti bizalmi indikátor (BCI) is megerősíti, bár **óvatosságra int**, hogy a magyar fogyasztói bizalom, illetve **az Eurózána** előjelző indikátora továbbra is **negatív irányba mutat**.

Kompozit Előjelző Indikátor és a növekedési trendfordulók

Az OECD Magyarországra vonatkozó bizalmi indikátorai

Az [OECD.Stat](#) adatai alapján készített ábrák